

Kuo skiriasi sulėtėjusi kalbos raida nuo kalbos neišsivystymo

Šie du terminai dažni įvertinant Molėtų ŠPT vaikų gebėjimus ikimokykliniame amžiuje. Suprantama, kad tėvams norisi daugiau sužinoti kuo viena sąvoka skiriasi nuo kitos, kuris sutrikimas yra svarbesnis ir reikalauja didesnio dėmesio. Abu sutrikimai labai dažni ikimokyklinio amžiaus vaikų tarpe. Jie susiję su vaiko kalba, motorika, socialiniais aspektais, kartais net ligomis.

Vaikas turi pradėti kalbėti ankstyvame amžiuje. Pirmieji garsai išdainuojami 5-6 mėn., o baigiantis metams pradžiugina tėvus: „Mama, tėtė, baba, au, op op“ ir dar keletas garsažodžių. Kuo aktyvesni tėvai, broliai ir seserys bei seneliai, tuo vaikas anksčiau pradeda komunikuoti.

Žymiam kalbos neišsivystymui būdingi požymiai:

- *Vaikas nekalba, kartais net nenori kalbėti, o norus reiškia mimika, gestais, keletu garsažodžių.*
- *Netaria garsų, keičia kitais.*
- *Ribotai supranta kalbą, instrukcijas.*
- *Nekartoja garsų, žodžių, nemėgdžioja suaugusiųjų kalbos.*
- *Supranta daugiau žodžių, negu kalboje jų nevartoja.*
- *Nederina daiktavardžio, būdvardžio, skaitvardžio linksnių, galūnių.*
- *Netiksliai vartoja prielinksnius (keičia vienus kitais, arba praleidžia).*
- *Nevartoja apibendrinančių sąvokų (transportas, vaisiai..).*
- *Neišlavėjusi foneminė klausia (nenustato garso vietos skiemenyje, žodyje).*
- *Daug daro tarimo klaidų.*
- *Dažnai būna sutrikusi bendroji ir smulkioji motorika (vaikas nerangus, pats neapsiauna, neapsivelka, sunkiai sekasi karpyti, negeba piešti ir pan.).*

Sulėtėjusiai kalbai būdinga:

- *Kalba vystosi šuoliais (jei su vaiku dirba specialistai). Greitai pasipildo ir aktyvusis ir pasyvusis žodynas.*
- *Noriai atlieka kalbos aparato mankštas.*
- *Kartoja garsus, žodžius.*
- *Dažniausiai painioja panašiai skambančius garsus (s-š, z-ž, c-s, č-š, b-p, g-k).*
- *Išskiria garsą iš kitų garsų.*
- *Skurdi būdvardinė leksika (dažniausi žodžiai „mažas ir didelis“). Netiksliai pavadina daiktų ypatybes, veiksmus (valgo - lesa, graužia), daiktų pavadinimus.*
- *Teisingai, pagal pavyzdį, pasako mažiabuikius daiktavardžius (stalas-stalelis).*
- *Rišlioji kalba gramatiškai taisyklingesnė, nėra agramatizmu.*
- *Vaikai papasakoja paveikslėlio turinį 2-3 žodžių sakiniiais. Pasakojimas suprantamas.*

Priežastys, dėl kurių sutrinka kalbos vystymasis, gali būti labai įvairios.

1. Nėštumo patologijos: intoksikacijos, įvairūs virusiniai susirgimai, psichinės ir fizinės traumos, rezus minus faktorius, priklausomybės nuo alkoholio ir kitų narkotinių medžiagų, antibiotikų, migdomųjų.
2. Gimdymo traumos: priešlaikinis gimdymas, kūdikio asfiksija (pridusimas).
3. Persirgtos smegenų ligos pirmaisiais gyvenimo metais, galvos traumos, paveldėtos neigiamos kalbos savybės, socialinė aplinka.

Todėl kviečiu pastebėjus tam tikrus kalbos sutrikimus visada kreiptis į ŠPT specialistus. Jūs gausite detalią informaciją apie vaiko gebėjimus, trumpalaikius korekcinius užsiėmimus ir rekomendacijas tolimesniam vaiko kalbos ugdymui.

Kuo anksčiau pradėsite dirbti su vaiku, tuo bus geriau jūsų atžalai mokykloje ir gyvenime.

Rita Andreikėnienė, Molėtų ŠPT logopedė